

Returadresse:

Land By og Kultur, Land og Vand
Smed Sørensens Vej 1, 6950 Ringkøbing

Sagsbehandler

Lene Moth

Direkte telefon

99 74 13 54

E-post

lene.moth@rksk.dk

Dato

1. november 2023

Sagsnummer

22-009386

Referat Kystandrådsmøde d. 27. oktober 2023

Deltagere:

Kystvandrådet:

Thomas Jensen, Bæredygtig Landbrug
Lars Brinch Thygesen, Danmarks Sportsfiskerforbund (online)
Villy Juul Larsen, Familielandbruget Vestjylland, Sagro
Benny Nielsen, Herning Vand
Lars Høgh Jensen, Herning-Ikast Landboforening
Arne Mogensen, Ringkøbing- og Stadil Fjordes Fritidsfiskerforening
Søren Larsen, Skjern Å Sammenslutningen
HC Tylvad, Vestjysk Landboforening
Henrik Nissen, Ringkøbing-Skjern Forsyning
Tage Madsen, Danmarks Naturfredningsforening
Marianne Linnemann, Dansk Ornitologisk Forening
Jakob Bergmann, Danmarks Jægerforbund
Thomas Rahbek Sloth, Sydvestjysk Fiskeriforening

Afbud:

Morten Graversgaard, Aarhus Universitet

Kommuner

Ringkøbing-Skjern Kommune (sekretariatskommune)
Ole Nyholm Knudsen,
Herning Kommune
Jens Bernhard Knudsen
Ikast-Brande Kommune
Asger Jensen
Varde Kommune
Jan Pedersen

Afbud:

Claus Brink, Varde Kommune
Ivan Thesbjerg, Ringkøbing-Skjern Kommune
Dan Overgaard, Herning Kommune

Koordinationsgruppe

Lene Moth, Ringkøbing-Skjern Kommune/vestjysk
Flemming Gertz, Seges
Helle Borum, vestjysk

Dagsorden

1. Velkomst v. Ole Nyholm-Knudsen 9.00-9.10
2. Opsamling fra sidste møde v. Lene Moth 9.10- 9.20
3. Følsomhedsanalyser til testning af det maksimale potentiale v. Flemming Gertz 9.20 11.00
  - Fuld vådområde-implementering i oplandet
  - Ændring af dyrkning til græs
  - Spildevand udenom Ringkøbing Fjord
  - Sluseoperationer og pumpeløsning ved slusen
  - Diskussion
4. Skrubber i Ringkøbing Fjord - oplæg ved Mikael Van Deurs DTU, Aqua 11-11.30
5. Opsamling og diskussion 11.30-12.00

Ad 1

ONK bød velkommen til Kystvandrådet og gav herefter ordet til LM.

Ad 2

LM samlede kort op på sidste kystvandrådsmøde, i forhold til det teknikerne i de respektive kommuner havde meldt ind med vådområder og solcelleanlæg.

Ad 3

Inden FG tog fat på de følsomhedsanalyser der er udarbejdet gennemgik han retentionskortet for at give en forståelse af nitrattransporten i oplandet. Se slides *Kystvandrådsmøde 27. okt. 2023_FG..*

Retentionskortet beskriver, hvor stor en del af det kvælstof, der vaskes ud fra rodzonen, som forsvinder undervejs fra til mark til kyst/fjord. Nitrat omdannes bl.a. af pyrit i jordlagene og af mikroorganismer under iltfrie forhold til luftformigt kvælstof. Det er meget forskelligt, hvor meget kvælstof der forsvinder - afhængigt af vandets strømningsvej fra rodzone til kyst. For store dele af Ringkøbing Fjord oplandet drejer det sig om over 80%.

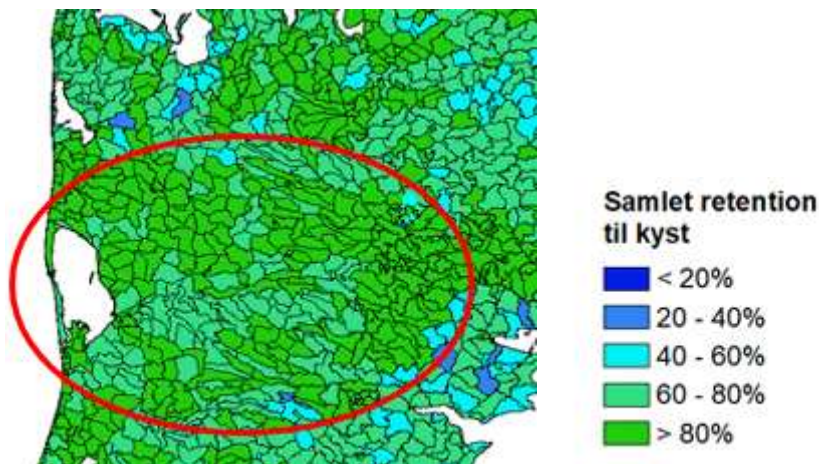

Fig 1 Retentionskort for Ringkøbing Fjord opland

Følsomheds-scenarier

Det oplandsanalysen viser er, at der ikke er den store forskel på hvor meget kvælstof der tilføres de forskellige steder i oplandet – se slide 5. I den nuværende situation tilføres 10-31 kg N/ha opland og

ved omlægning til et permanent græs scenarie uden gødning (brak) kan tilførslen reduceres til 5-7 kg N/ha opland.

Et maksimalt vådområdescenarie, med vådområder placeret i alle ådale i oplandet (ca. 54.000 ha – 25% af oplandet), vil reducere nitratudledningen til 0-2,5 Kg N/ha og opgjort i tal svarer det til, at man reducerer tilførslen af total N fra de nuværende 4513 tons til 1170 tons N. For et permanent græs-scenarie med omlægning af al landbrugsjord til permanent græs uden gødning (brak) falder tilførslen til 2.246 tons N (slide 8). Dvs. det tyder på, at der er langt mere at hente, ved at etablere vådområder fremfor yderligere tiltag på dyrkningsfladen.

TJ: Hvorfor skal der renses (udtages landbrugsjord til vådområder), når der ingen kvælstof er i vandet? Der bør være mere fokus på at fjerne overløb og rense spildevandet også for miljøfremmede stoffer.

HN: Det er offentligt kendt i spildevandskredse, at der Ved 10 års-hændelser, er N-koncentrationen i overløbsvandet så lave, at de ligger under udledningstilladelsen pga. fortynding. (Det er der målt på, men ikke videnskabeligt men forsøgsmålinger.). Når der nedlægges rør i forbindelse med separatloakering er regnvandsrøret langt større end spildevandsrøret, hvilket understøtter det at indholdet af spildevand ved overløb er i mellem 3 og 6%

FG: Spildevand udgør maksimalt 5% af det totale kvælstof, det vil derfor have en meget lille effekt kun at fokusere på den del. Lokalt kan det have en betydning med lokale overløb, men for fjorden som helhed spiller tilførslen af kvælstof fra spildevand en mindre rolle.

HN: I forhold til miljøfremmede stoffer og medicinrester er der et EU byspildevandsdirektiv på vej, som vil stramme op på disse ting.

FG: Miljøfremmede stoffer er også indeholdt i Vandrammedirektivet. Grænseværdierne for miljøfremmede stoffer skal også overholdes for at fjorden kan opfylde et godt økologisk potentiale, men det er udenfor det arbejde Kystvandrådet arbejder med, men man kan opfordre til at staten sikrer opfyldelse af mål for MFS

TJ: Der er registreret et rør i Lem som ikke er koblet til rensningsanlægget og hvorfra der sker overløb direkte ud i vandmiljøet.

HN: Hvis det er tilfældet skal der naturligvis kigges på det.

Slusescenarier:

FG gennemgik de to scenarier, der er udarbejdet i forhold til en pumpeløsning med hhv. 40 m³/sek. og 80 m³/sek. (slide 11) ved Hvide Sande. Her fremgik det, at det er muligt at sænke vandstanden i fjorden og dermed øge saliniteten, da der bliver mere plads til indslusning af saltvand. Med pumpning af 80 m³/sek. i vinterperioden er det muligt at stabilisere saliniteten, så den i vinterperioden hæves til 8-9 promille mod de nuværende ca. 6 promille.

SL: Det giver god mening i forhold til sandmuslingen at få hævet saltindholdet.

TR: Er det så ikke det samme vand som lukkes ind igen?

FG: Nej, det vand der pumpes ud er brakvand og det vil lægge sig på overfladen ovenpå det tungere saltvand på havsiden. Vandindtaget sker fra bunden. Desuden er der en faktor 20 i forskel på vandføringen ved åbning af sluserne kontra pumpen.

ANM: Vigtigt der fortsat er fokus på at undgå at der opstår saltlommer ved sluseoperationen.

TM: Kunne man ikke placere pumperne et andet sted end i Hvide Sande f.eks. Haurvig?

FG: Det vil kræve et helt nyt scenarie i forhold til at skulle etablere et helt nyt bygningsværk for etablering af pumper.

VJL: Er det ikke bedre at optimere slusedriften fremfor at etablere pumper, de er dyre i drift.

HN: Udgiften på pumpen afhænger meget af løftehøjden. Hvis der kun er tale om en ca. en meter er det ikke så dyrt.

LBT: Pumper skal miljøvurderes.

VJL: Ser vi ind i at slusen ikke kan holde mere og bør bygning af en helt ny sluse inddrages?

ONK: Det kunne være en god ide at sende disse resultater til Kystdirektoratet. Kystdirektoratet er i gang med at lave kapacitetsberegninger på slusen og vurdere hvad den kan holde til. Det skal måske overvejes at forstærke udsatte dele

Klimascenarier

Vi kigger ind i en fremtid med mere nedbør og stigende vandstand i havet. Det skal derfor besluttes hvor langt vi kigger frem i tiden i forhold til et klimascenarie Er det 10 år, 50 år, 100 år?

Kommunernes klimaplaner går frem til 2100 og det blev besluttet at anvende dette årstal men med en halvvejs betragtning i 2050 og det bliver med udgangspunkt i det eksisterende sluseanlæg.

Der er lidt forskel på hvilket FN klima-scenarie der anvendes i kommunerne, dette afklares på et teknikermøde.

Ad 4

Mikael Vand Deurs, DTU Aqua

Mikael holdt et oplæg omkring skrubber se slides. *Ringkøbing Fjord_Mikael_DTUAqua*

Et par punkter fra oplægget:

Saliniteten har ingen betydning for skrubben. Den tilpasser sig høj eller lav salinitet.

Sandmuslingen er fødekilde for skrubben.

Skarven tager en stor andel skrubber i Ringkøbing Fjord.

Mikael blev spurt ind til om skrubberne er en lokal Ringkøbing Fjord bestand eller de kommer ind udefra. Til det lød svaret, at man for nuværende ikke har data som kan fastslå, at der er tale om en lokal Ringkøbing Fjord bestand.

Det at der pludselig i år har været en markant forøgelse i skrubbefangsten uden at man har set små skrubber vokse op tyder på, at de kommer ind udefra. Flere af kystvandradsmedlemmerne kunne dog berette at der er markant forskel på de skrubber der fanges i fjorden sammenlignet med andre steder.

Ad 5

Der arbejdes videre med at kvalificere input til oplandsmodellen fra teknikergruppens side.

Næste møde er d. 24. november 2023. Bemærk: der er reserveret fra kl. 9-15.

Spørgsmål der skal afklares på næste møde:

Hvilken reduktion af epifytter i fjorden / på planterne skal vi stile efter?